

FRA VORE FORÆLDRES OG BEDSTEFORÆLDRES TID OM AT ARBEJDE OG SPARE

De gamle sagde: den slidende Lykke er tynd og Slumpelykke er sjælden, og arbejde sig rig uden at spare er ligesaa umuligt som spare sig rig uden at arbejde; men naar begge Dele følges ad, er de den lige Vej til Velstand. Det vidste de gamle, og derfor fulgte de den. I denne Tid (nu lige efter Verdenskrigen), da der tales saa meget om at arbejde og spare, var det maaske ikke uden Interesse at se lidt tilbage og betragte, hvorledes vore Forældre og Bedsteforældre arbejdede og sparede i Tiden omkring ved Midten af forrige Aarhundrede. Ikke dermed forstaaet at vi skulde ønske den Tid tilbage igen, thi de, som siger, at den gamle Tid var bedre, siger ikke dette af Visdom.

I Tiden imellem Krigene 1848 og 1864 var den gamle Sparsommelighed endnu til Stede paa Landet, samtidig med at en jævn Prisstigning begyndte. Derfor blev dette en god økonomisk Fremgangstid for Bønderne, som endnu ikke havde glemt den

gamle Tid, da de var *nødt* til at spare. De ældre, som havde købt deres Ejendomme i Trediverne og Fyrrerne for 500 Rdlr. pr. Tønde Hartkorn, havde nu Ejendomme, som var steget til 3 a 4000 Rdlr., og de var saaledes, uden at det kan siges at være alene ved egen Flid, bleven ret velhavende.

Men den gamle Nøjsomhed, Arbejdsomhed og Spar-sommelighed var som sagt ogsaa endnu til Stede, og dette, begunstiget af de gode Tider, maatte selvfølgelig bringe Velstand.

Naar jeg derfor betragter Bønderne paa baade de større og mindre Gaarde paa den Tid (i 50'erne) finder jeg den langt overvejende Del af disse siddende paa udbetalte Gaarde og i Reglen med større eller mindre Kapitaler paa Rente. De sad som Herrer paa deres eget, og de levede ogsaa endnu hovedsagelig af deres egne hjemmeavlede Produkter, som de selv forarbejdede til Føde og Klæder. De kunde endnu med nogen Sandhed sige: Mig føder min Ager, mig klæder mit Faar. Grunden til den almindelige Velstand var ikke alene den, at de levede noget tarveligere, eller at de var mere dygtige end andre Tidens Bønder til at faa Indtægterne til at stige, men de forstod bedre at holde Udgifterne nede, og de Penge, som de endelig fik i Lommen, forstod de saa udmærket at holde fast paa.

Det daglige Arbejde var meget forskelligt fra Nutidens. Naar undtages de meget store Landbrug var Forholdene omtrent ens i alle Hjem, hvad Arbejde og Levemaade angik.

For Kvindfolkenes Vedkommende var det om Vinteren særlig Uldens og Hørrens Tilberedning til Klæder, der optog Tiden. For at der nu kunde være

52 *Fra vore Forældres og Bedsteforældres Tid*

rigelig med Raavarer at behandle, var der paa enhver Ejendom en større eller mindre Faareflok, ligesom ogsaa enhver Jordbruger aarlig dyrkede et Stykke Hør, selv Indsiddere, der ingen Jord havde, fik ofte for en ringe Arbejdsydelse hos Gaardmanden overladt et lille Hjørne til Høravl. Hørren krævede særlig et stort og mangesidigt Arbejde, fra den om Sommeren blev høstet til den næste Sommer som Lærred laa paa Blegen. Naar den var moden til at høstes, hvilket altid indtraf nogle Dage før Rughøsten, blev hele Personalet, baade store og smaa, sat ud for at ruske den, den blev nemlig taget op med Rod, og samtidig skulde man passe godt paa, at intet Ukrudt fulgte med som kunde skade den. Den blev bundet i ganske smaa Knipper og sat op til Tørring.

I Løbet af en Ugestid blev den kørt hjem paa Loen og Frøet blev aftærsket, saa blev den igen kørt ud paa Marken, udbredt meget tyndt og udsat for Regn og Sol en 2 å 3 Ugers Tid for at „rødes“, det var for at Straaet kunde blive mørt eller halvraaddent, saa Hørren kunde skilles fra Skæverne. Denne Proces kunde ogsaa foregaa paa den Maade, at man ned-sænkede den i Vand i en Mærgel- eller Tørvegrav og lod den ligge i 10 å 12 Dage, saa toges den op og blev udbredt til Tørring. Begge disse Behandlingsmaader gav samme Resultat og blev omtrent lige meget brugt; saasnart den var tør, blev den opbundet og hjemhøstet.

Naar Sædhøsten var til Ende og man var naaet ind i September, blev der bestemt en Dag til, at Hørren skulle brydes.

Om Morgenen tidlig blev et Par Mand sat i Arbejde med at grave en Brydegrav, det var en Grav 3—4

Alen lang, 1 Alen bred og 3 Alen dyb, paa Bunden af Graven blev der anbragt et stort Baal af Tørv og Brænde. Naar Graven var godt opvarmet, lagde man et Par glatte Træstænger paalangs henover denne, og derpaa blev Hørren lagt til den under stadig Venden og Puslen var bleven meget stærkt tør. Dagen før denne Begivenhed maatte der anskaffes Redskaber og bestilles Mandskab (5 a 6 Mand) og en „Brá“ til hver. Dette Redskab, som nu er saa godt som ukendt, laante man hos hinanden, da ingen havde saa mange, men der var dog altid saamange i Byen, at 2 Mænd kunde bryde paa en Dag, om det paakrævedes. Naar nu den Mand eller undertiden en ældre Kone, som havde den vigtige Bestilling at passe Graven, gav Signal, at nu var Hørren tør, saa var alle paa Pladsen rede til at tage fat paa Brydningen, og saa gik Arbejdet uden nogen Standsning, til man var færdig. Den behandlede Hør blev stoppet i Sække og hensat paa et tørt Sted for ikke at tage Fugtighed.

En saadan Dag blev næsten betragtet som en Morskabsdag af de unge, især dersom det traf, at Hørren, der laa til Tørring, blussede af for Manden, der passede den. Man var altid saa langt fra andre brandfarlige Genstande, at der aldrig var Fare for egentlige Ulykkestilfælde. Men Arbejderne og Naboerne morede sig altid over et saadant lille Uheld.

Nu skulde Hørren skættes, og det var et stort Arbejde. Saa gik der Bud til Egnens Huskoner om at komme og skætte, og der mødte saa en 5—6—7 Koner med deres Redskaber, Skettel og Skættetræ. Hele Styrken blev nu anbragt i en Stald eller en Vognport, som var ryddet i den Anledning, og nu gik Arbejdet under Skæmt og Latter og alle mulige Sladre-

historier. Hvad Nyheder man havde fra Skættekællingerne, blev aldrig regnede for videre paalidelige. Skættearbejdet varede ofte en Ugestid eller mere, efter som der var større eller mindre Partier at arbejde med. Dernæst skulde Hørren hegles, det vil sige: at skille Blaarene fra Hørren; det var et Arbejde, som Husmoderen ofte selv besørgede; Hørren blev bundet i Kranse og Blaarene blev sammenrullede i Bundter, og dermed var det hele færdig til Spinderokken.

Under alt dette var man naaet hen i Oktober Maaned, saa blev Faarene klippet og Ulden indsamlet og sorteret, og nu snurrede Spinderokke fra om Morgenen mindst 2 Timer før Dag til langt ud paa Aftenen. Ulden blev altid spunden først, og det var kun de ældre og mere erfarne, der var dygtige nok til dette Arbejde. De yngre Piger maatte karte Ulden, hvilket blev betragtet som et trivielt og kedeligt Arbejde. For at hjælpe lidt herpaa foranstaltede man engang imellem et saakaldt Kartegilde. Det var Nabohuskoner og Piger, som blev indbudt til en Aften i Fællesskab at hjælpe til med Kartearbejdet. En saadan Aften forløb med munter Samtale og Sang, og sent paa Aftenen sluttedes med allehaande Leg og Løjer.

I et velordnet Hjem skulde Ulden være spunden inden Jul, for at Vadmelet kunde blive vævet saa betids, at det kunde blive stampet inden første Maj, thi længere maatte Stampeværkerne ikke holde Vandet opdæmmet af Hensyn til Græsvæksten i Engene.

Skønt der blev hængt godt i med Spindearbejdet hele Vinteren, kunde det hjemlige Personale aldrig overkomme det hele. Der var altid rigelig med Spindearbejde til Indsieder- og Huskonerne, som derved tildels tjente deres daglige Brød. De fik ganske

vist kun en ringe Betaling i rede Penge, men lidt Tilgift i Naturalier vankede der altid; et lille Stykke røget Flæsk, en Skæppe Brødrug, en lille Pose Gryn o. l. kunde Konen altid hente ned fra Loftet, uden at vor Far mærkede det, og selv om han godt vidste det, tog han ikke det i Betragtning, naar bare han kunde spare sine rede Penge.

Henad Foraaret blev alt dette Hør- og Blaargarn kogt, vadsket ud og behandlet paa forskellig Maade. Naar det var tørret, blev det vundet op i store Nøgler, som blev trukket paa en Snor i store Knipper, og saa var de færdige til Væveren.

Der var altid mindst een Væver i hver Landsby, og det var undertiden en meget vigtig Person, naar han kom for at se paa Garnet og bedømme, hvormange Alen Tøj der kunde blive af de forskellige Slags. Hørlærredet var af Hørgarn alene, Hælvtelærred var halvt Hør og Blaargarn, Blaarlærred var af Blaargarn. Desuden skulde der jo ofte væves Dynevaar, Sække-tøj, Hestedækkener og lignende. Alt dette gentoges Aar efter Aar, og der var derfor ogsaa de fleste Steder rigeligt Oplag af Uldent og Linned i Kisterne.

Vadmelet blev bragt til Farveren i Købstaden, hvor det blev farvet, presset og overskaaret, og saa havde man et smukt solidt og holdbart Stykke Tøj at skære ud af til Stadsklæder til Mand, Børn og Tyende. En Del af det grove Lærred blev farvet blaat eller sort til Dagligklæder til Karle og Dreng.

Nu gjaldt det om at faa fat paa den omvandrende Landbyskrædder, men det var ofte vanskeligt, for han var altid stærkt optaget. Men naar han endelig kom, mødte han ogsaa med baade Svend og Dreng og

blev undertiden flere Uger paa et Sted, indtil alle var blevne forsynet med Klæder.

Der var ganske vist nogle forskellige Smaaudgifter i rede Penge til Væver, Farver og Skrædder, og der var mange Smaating, som maatte købes, inden Beklædningen blev fuldstændig, men det var noget, som kom lidt overlangs, saa det mærkedes ikke videre.

Saaledes var Forholdene i min Barndomstid (i 1850'erne) paa det Omraade; det var endnu i den gammeldags Tid, men det var paa Slutningen med den, og i Løbet af en halv Snes Aar var disse Forhold aldeles forandrede.

Skønt Arbejdet med at spinde og lave Tøj optog den største Del af Vintertiden, var der selvfølgelig mange andre Arbejder, som Kvindfolkene havde at varetage. De brugte ganske vist ikke megen Tid til at gøre rent og skure Gulve; disse var nemlig af stampet Ler eller Mursten med lidt Sand paastrøet, men der skulde engang imellem vadskes, og da man endnu selv tillavede den vigtigste Del af Føden, skulde der bages Brød, brygges Øl, slagtes og andet mere.

Bagningen af Brød til den daglige Husholdning fandt i Reglen Sted hver 3die eller 4de Uge. Man kunde godt spise Brød, der var 4 Uger gammelt, og man hørte aldrig saamange Klager over, at det var tørt, som nu, dersom det er 4 Dage gammelt, og mærkeligt var det, at det heller ikke var mere tørt end det Brød fra vore Bagere, der er 4 Dage gammelt. Det var ikke Smaaportioner, der blev bagt ad Gangen; Aftenen før der skulde bages, blev det store Dejgtrug sat ind i Dagligstuen, og en Sæk, der ofte rummede mere end 1 Tønde Rugmel, blev æltet deri, det var et strængt Arbejde for Storpigen, som skulde

udføre det. Et gammelt Ord siger: Man skal skue en Pige ved et Dejgtrug bedre end i en Springdans. Naar Dejgen nu var æltet, blev den dækket til for at staa til Hævelse Natten over. Om Morgenen Kl. 4 var alle færdige til at tage fat paa Arbejdet. Manden fyrede i Ovn, og Kvinderne æltede og slog Brødene op og satte dem paa det lange Bord. Naar Manden nu henad Kl. 6 havde Ovn klar fejede han den saa godt som muligt, om der var lidt Aske eller et Stykke Trækul paa Underskorpen af Brødene, regnede man ikke med, det skar man fra til Hundene. Nu var der Travlhed med at bære Brødene fra Stuen til Ovn, det skulde gaa hurtigt, at den ikke skulde tabe Varmen. Manden stod ved Ovn med et langt Redskab (Greselen) og satte dem ind, det gjaldt om at faa dem sat godt sammen fra først af, at Pladsen ikke skulde gaa for tidlig med. I det første Brød, der blev sat ind bag i Ovn, blev der sat en Lyspind. Det var en tør Fyrrepind, der var oversmurt med Tælle og tændt for at lyse op i Ovn, til alt Brødet var sat ind. Nu blev Døren, der oftest bestod af en svær Egeplanke, sat for Indgangen, og alle Utætheder blev dækket med blødt Ler, undtagen et lille Hul i den øverste Kant, hvor Dampen fra Brødet kunde sive ud. I Løbet af nogle faa Timer var Brødet færdig til at tages ud, og saa var man igen forsynet en Tid.

Slagtingen til den daglige Husholdning foretoges i Reglen i November Maaned, der ogsaa i Almanakken betegnes som Slagtemaaned. (Til Gilder eller andre Festligheder kunde der jo nok være Undtagelser). Man slagtede ikke saadan nogle Smaasvin paa et Par Hundrede Pund som dem, vi nu kalder Slagterisvin.

Det var altid Svin, som var 1 eller $1\frac{1}{2}$ Aar gamle, og som vejede 3 à 400 Pund eller 20 à 25 Lispund, som vi dengang regnede med. Det var en travl Dag, naar saadan en 2—3 Stykker skulde slagtes, der var mange Forberedelser. Professionelle Slagtere havde man ikke paa Landet. Manden var i Reglen Mester for det hele. Et Par Nabomænd blev undertiden anmodet om at hjælpe til, dersom det daglige Mandskab ikke var sikkert nok. Det var et Arbejde, som aldrig blev betalt med Penge, men næste Dags Aften blev de med Familie indbudt til et Pøsegilde, hvor man spiste den nykogte dampende Blodpølse til Aften, selvfølgelig med rigelig Øl og Brændevin til. Naar man saa havde drøftet Sagerne vedrørende Slagtningen, hvormeget de vejede i Flæsket, hvormange Pund Fedt der var o. s. v., blev der ofte spillet lidt Kort, og ud paa Aftenen vankede der Puns og Æbleskiver, og til Kvælsnadver skulde man smage Flæsket af Grisen, enten i Form af Steg eller Sylte. Det var meget almindeligt, at der samtidig blev slagtet et Par Faar og undertiden ogsaa en Kvie eller Aarskalv eftersom Husstanden var større eller mindre.

Naar en saadan Slagtning var nedsaltet, var der rigelig med Sulevarer i Spisekamret, men det skulde ogsaa holde Aaret om, og en dygtig Husmoder sagde altid: Det gælder om at spare paa Bredden, paa Bunden er det forsilde. Det var ikke Skik paa Landet i den Tid, at man købte Kød hos Slagterne uden ved særlige Lejligheder.

Ølbrygningen fandt Sted med lange eller korte Mellemrum eftersom man drak til. Om man end ikke skulde have 16 à 20 Potter daglig pr. Mand, som

man læser om, de skulde have for 2—300 Aar siden, saa skulde der dog altid være rigeligt.

Paa det lange Bord i Dagligstuen stod der altid en stor Kande eller Krus med Øl, hvor alle gik til og „bællede“, saameget de orkede til enhver Tid paa Dagen.

Dagen før Brygningen skulde foregaa blev Maltet malet paa en Haandkværn, en saadan fandtes paa næsten enhver Landejendom. Tidlig næste Morgen blev det store Kar sat op paa en Karstol i Bryggeret, det var en trebenet Buk saa høj, at en Spand eller Ballie kunde sættes under til at optage Øllet fra Tappen, et Par Halmviske blev lagt i Bunden paa Karret omkring Tapstangen og der ovenpaa nogle Sten for at holde dem nede; saa blev Maltet fyldt i Karret, og naar Vandet i Bryggekedlen var kogende, blev det ogsaa fyldt paa, og saa stod det hele rolig en kort Tid. Naar Tappen saa blev aabnet, havde man den dejlige søde Urt, af hvilken man gerne tog sig en god Slurk, mens den var varm. Af dette blev der taget et Anker eller Fjerding forlods til Godtøl, til Brug ved særlige Lejligheder, og naar der kom Fremmede. Bagefter kommer tyndt Øl, som Ordsproget siger, og jo mere man tog, desto tyndere blev det. Det var Dagligøllet, og det var ofte ikke stort bedre end det Tyndtøl, som man nu navnlig om Sommeren faar fra Bryggerierne til Brug som Dagligøl paa Herre- og Bøndergaardene.

Henimod Jul skulde der foretages særlig store Bag- og Brygninger; man sparede nok til hverdags, men i Juletiden maatte der ikke være nogen smalle Steder. Sidst i November eller først i December blev der sendt Rug, Hvede og Byg til Mølle, som

blev behandlet til Grovbrød, Sigtebrød og Hvedekage og Bygmel til Æbleskiver og andet Bagværk, som der imidlertid ikke blev brugt saa meget af i den Tid.

Men Brød blev der bagt i svære Mængder, en Ovnfuld Grovbrød, en Ovnfuld Sigtebrød og en Ovnfuld Hvedekage. Det var endnu Skik, at Tjenestefolkene, baade Karle, Drengene og Piger fik hver en Hvedekage og en Sigtekage og ofte en Ost med, som de første Juledag bar hjem til deres Forældre. Fattigfolk, som havde flere Børn ude at tjene, havde derved et godt Tilskud til deres Julemad. I Ugen før Jul blev der ogsaa brygget dobbelt Portion baade af Godtøl og Dagligøl. I Julen skulde der være Overflod af alt, hvorledes det saa ellers gik den øvrige Del af Aaret. De gamle sagde: Man taler saa meget om den rige Jul, men aldrig saa meget om den fattige Oluf. (St. Olufsdag er den 29. Juli, og paa den Tid kunde der træffe at være Smalhans adskillige Steder paa Landet.) De trøstede sig med, at naar vi bare har rigeligt med Flæsk og Rugbrød og en lille Taar Brændevin til, saa har vi ingen Nød, men Kvinderne vilde dog ogsaa gerne have en lille Kaffetaar.

Af dette foranførte ses, at Kvindfolkene udførte et meget stort Arbejde med Tilberedelse af Mad, Drikke og Klæder, et Arbejde, som sparede store Pengeudgifter. De kunde derfor nok med god Grund tale med om at

arbejde og spare.

Dette om Kvindfolkene uden derfor at glemme Mandfolkenes Arbejde.

Vi har nu set, hvorledes Kvindfolkene ved deres flittige huslige Arbejde med at tilberede Føde og Klæder forstod at spare Penge. Det udvendige Ar-

bejde, som Mandfolkene besørgede, var selvfølgelig ikke mindre omfattende og vigtigt, om det end ikke kunde siges saa direkte i alle Maader at tage Hensyn til Sparsommeligheden. Det ydre Arbejde var endnu i (1850'erne) i den rigtige gamle Gænge. Husmanden blev fæstet fra Mikkelsdag til Paaske for Vinterhalvaaret, og i den Tid stod han uafbrudt paa Loen og tærskede med Plejlen. I Reglen tærskede han tilpunds, det vil sige, at han fik hver 16de eller 17de Tønde eller Skæppe af den Sæd, han tærskede. At tærske tilpunds var et meget strængt Arbejde, vel mest fordi det var saa ensartet og vedvarende. „Han æder som en Pundtærsker,“ sagde man om en, der var meget stærk til Kosten.

Paa en velordnet Bondegaard skulde alt Markarbejdet være tilendebragt til første November, saa gik Karlen paa Rugloen, og saa stod han der og tærskede ligesaa vedholdende hele Vinteren som Husmanden, der stod paa Bygloen, med Undtagelse af nogle faa Udenomsarbejder, som af og til kunde forefalde. Drengen maatte skære Hakkelse til Hestene, muge Staldene og Svinehusene og passe Kreaturerne. Dis ses Pasning blev der nu ikke lagt saamegen Vægt paa, de blev endnu næsten betragtet som et nødvendigt Onde for at faa Foderet omdannet til Gødning, og faa den nødvendige Mælk og Smør til Husholdningen, kunde der blive lidt tilovers, blev det solgt, men det blev kun betragtet som en ringe Biindtægt. Hovedindtægten var Korn og Kreatursalg.

Gaardmanden selv tog ikke meget Del i det daglige Arbejde, han sad meget ved Bordenden og røg sin Pibe, og til Afveksling gik han hen til Smedien og hørte Dagens Nyheder, der den Gang saavelsom

62 *Fra vore Forældres og Bedsteforældres Tid*

nu blev drøftede meget der. Man sagde, at det kunde ikke betale sig for en Gaardmand at arbejde, han skulde blot passe, at alt Arbejdet gik, som det skulde. Og i Betragtning af Tiden, som den var, da der ingen Maskiner fandtes, kunde hans personlige Arbejde heller ikke have nogen større Betydning.

Naar man naaede henimod Paaske og Solen gik højt paa Himmelen, skulde man helst være færdig med Arbejdet paa Lo og Lade for at komme i Gang med Markarbejdet i rette Tid. Man var ganske vist ikke saa tidlig paafærde med Saaningen som i vore Dage, men der var meget mere Foraarsarbejde at udføre, da Jorden langt fra blev saa grundig efteraarsbehandlet som nu i Tiden. Der blev kun efteraarspløjet til Bygget; Havren og Ærterne pløjede man til om Foraaret, hvad man overhovedet gjorde til al Sæd og til Bygget ofte to Gange. Svenskharven var endnu først i 50'erne ikke bleven almindelig, men den var lige ved at blive det. Ærterne og Havren var altid det, man saaede først, og naar Jorden var tjenlig til Behandling, maatte dette nok ske førend Majdag, men Bygget vovede ingen at saa før efter Majdag, der skulde først være rigtig Varme i Vejret, og man skulde helst se Kabbelejerne blomstre i Moserne først. Om det var klogt eller ikke, er vanskeligt at afgøre; men en Kendsgerning var det, at der avledes meget og godt Byg. Men det kunde jo ogsaa være paa Grund af de for en stor Del nymergledede Jorder. Mergelen var nemlig i særlig Grad god til Bygavlens Fremme, medens den havde mindre Indflydelse paa Rugavlen.

Naar Saatiden var forbi, havde man den dejlige Forsommertid, og skønt der ogsaa var meget Arbejde

og lange Dage (man arbejdede fra Morgen tidlig, til Sol gik ned) saa var Arbejdet mere forskelligt og vekslende end det kedsommelige, ensartede Vinterarbejde. Der skulde køres Mergel, kalkes Huse, skæres Tørv, høstes Hø og meget andet.

Mergling af Brakjorden blev der først taget fat paa, for at den kunde faa Tid til at ligge ovenpaa og blive udluftet, inden den blev nedpløjet. Vandgrøfterne, som fandtes imellem hver eller hveranden Ager, skulde oprensnes, Jord afgraves et Sted og paafyldes et andet. Brakjorden fik altid en rigtig forsvarelig Grundforbedring, saaledes at den kunde give flere gode Afgrøder uden noget Tilskud.

Til Pinsen, dersom den ikke kom altfor tidlig, skulde Husene være klinede og kalkede, dette var Karlens Arbejde; man brugte ikke faglærte Folk til saadant. Disse for en stor Del lerklinede Vægge kunde se meget godt ud, naar de var nypudsede med Ler og Kalk, men naar de havde været udsat for Regn og Blæst nogen Tid, fik de ofte et bedrøveligt Udseende.

Førend St. Hansdag skulde Tørven helst være skaaret, for da er der altid den stærkeste Tørre i Vejret, og megen Tørv brugte man i de Tider. Det var det Brændsel, der var Overflødighed af, og som ikke kostede rede Penge, da næsten enhver havde den i sin egen Mose. Husmænd og Arbejdere, som ikke selv ejede Mose, fik Lov til en Søndag at skære Tørv paa Gaardmandens Mose for et ringe Vederlag i Arbejde, saaledes at de ogsaa havde billigt Brændsel. I vore Dage lader man Tørven ligge i Mosen og køber Brændsel i Form af Kul fra fremmede Lande, det skal være billigere? Og saa er man fri

64 *Fra vore Forældres og Bedsteforældres Tid*

for det ubehagelige Arbejde. Tørveskæringen var jo ganske vist ogsaa et strengt og beskidt Arbejde; men i Betragtning af, at det faldt paa en varm og skøn Aarstid og tildels i Selskab med den største Del af Byens Folk, hvorfor der ogsaa blev dreven megen Leg og Løjer paa den bløde Engbund, saa blev det aldrig betragtet for at være værre end saa mange andre Arbejder.

I Juli Maaned kom Høhøsten, og det var et fornøjeligt Arbejde, Karlene svang Leen, og Drengene og Pigerne strøede det grønne Græs ud til Tørring. En rigtig Skærsommerdag, naar Solen bagede og Bierne summede i Kløveren, blev alt Mandskabet samlet for at drage ud og rive Hø. Pigerne brugte Haandreven, og Karlene med Høtyven bar det sammen, og Drengene traadte Høstakkene. Den Tid smed man ikke Høet i saadanne Smaaklatter som nu, man satte det i store faste og spidse Stakke med et forsvarlig Baand over, saaledes at de kunde staa for Vind og Vejr, til det var tjenlig til at hjemkøres.

Af det her fortalte ses altsaa, at det daglige Arbejde mest drejede sig om at frembringe Føden og Klæderne. Men selv om man kan lade sig nøje med noget mindre end det, som efter Luthers Katekismus hører til Menneskets daglige Brød, saa er der alligevel meget foruden Føde og Klæder, som Menneskene trænger til for at leve et lykkeligt og tilfreds Liv. Hver Tid har sine Besværligheder, men ogsaa sine Glæder; om disse sidste er fordelt bedre i den ny Tid end i den gamle, kan der være delte Meninger om, men man var ialtfald ikke saa fordringsfulde, man morede sig billigere, men man var jo ogsaa opdraget til at spare paa Pengene.

Om dette muligvis i en Artikel ad Aare.